

Valstybinio audito ataskaita

VALSTYBEI PRIKLAUSANČIO MELIORACIJOS TURTO PRIEŽIŪRA

2014 m. rugsėjo 29 d. Nr. VA-P-60-15-11

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SĄVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	4
REKOMENDACIJOS	6
<u>IŽANGA</u>	<u>7</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>9</u>
<u>1. Žemės ūkio ministerija Ne visas jai nustatytas funkcijas melioracijos srityje vykde tinkamai</u>	<u>9</u>
1.1. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatyta melioracijos turto pertvarka nebus laiku įgyvendinta	9
1.2. Žemės ūkio ministerijos parengta 2012–2014 m. Melioracijos programa neatitinka dalies strateginio planavimo metodikos nuostatų	10
1.3. Per 10 metų melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazė sukurta tik iš dalies	12
1.4. Nežinomas tikslus lėšų melioracijos funkcijai vykdyti poreikis	14
<u>2. Audituotos savivaldybės vykdo ne visus melioracijos turto priežiūros reikalavimus</u>	<u>17</u>
2.1. Savivaldybės apžiūri ne visą joms patikėtą valstybės melioracijos turtą	17
2.2. Pagrindiniai melioracijos statiniai prižiūrimi nepakankamai	19
<u>PRIEDAI</u>	<u>22</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Melioracija – dirvožemio gerinimas hidrotechninėmis, kultūrtechninėmis, agromelioracinėmis ir kitomis priemonėmis, siekiant sureguliuoti dirvožemio vandens, šilumos ir oro režimą, sudaryti geresnes sąlygas žemdirbystei, išsaugoti ir padidinti dirvos derlingumą, formuoti racionalią ūkio žemėvaldą¹.

Melioracijos sistema – grupė melioracijos statinių, kurie yra susiję funkciniais ryšiais ir išsidėstę konkrečiame melioruotos žemės plote².

Melioracijos statiniai – melioracijai naudojami įvairūs statiniai (grioviai, slenksčiai, greitvietės, vandens pralaidos, drenažo rinktuvai ir sausintuvai, siurblinės, tvenkinių žemės užtvankos, pylimai, drėkinimo vamzdynai, šuliniai, vandens nuleistuvai ir kiti)³.

Melioruota žemė – žemės sklypas su įrengta ir veikiančia melioracijos sistema bei įgyvendintomis kultūrtechninėmis, agromelioracinėmis ir kitomis priemonėmis, sudarančiomis palankias sąlygas vystyti žemdirbystę⁴.

MelGIS duomenų bazė – susistemintas ir geoinformacinių sistemų principais metodiškai sutvarkytas melioracijos srities grafinių ir atributinių (tekstinių) duomenų rinkinys, kaupiamas ir laikomas kompiuterinėse laikmenose⁵.

Polderis – nuo pastovaus ar periodinio apsėmimo arba užtvvinimo dambomis (polderių pylimais) atitvertas (apsaugotas) žemumos plotas, iš kurio vandens perteklius šalinamas siurbliais⁶.

Vektorizavimas – skenuotos melioracijos projektinės archyvinės medžiagos perkėlimas į skaitmeninius žemėlapius.

¹ Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymas, 1993-12-09 Nr. I-323 (2004-02-21 redakcija), 2 str. 2 d.

² Ten pat, 2 str. 4 d.

³ Ten pat, 2 str. 5 d.

⁴ Ten pat, 2 str. 6 d.

⁵ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“, 10 p.

⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-01-09 įsakymu Nr. 3D-2 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 2.02.01:2006 „Melioracijos statiniai. Pagrindiniai reikalavimai“, 10.10. p.

SANTRAUKA

Lietuva yra drėgmės pertekliaus zonoje, nes kritulių kiekis apie 1,48 karto viršija išgaravusio vandens kiekį, todėl palankios žemės ūkio sąlygos gali būti sukurtos tik sausinant žemę. Žemės ūkio naudmenos sudaro 3,46 mln. ha, iš jų sausinama 2,5 mln. ha, arba 72 proc. Apie 90 proc. visos žemės ūkio produkcijos išauginama nusausintose žemėse, todėl melioracija Lietuvoje yra labai svarbi žemės ūkio gamybos ir kaimo infrastruktūros dalis.

2007 m. įvertinus melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklę nustatyta⁷, kad 9 proc. melioruotos žemės techniniu ir agrotechniniu požiūriu yra blogos būklės. Daugelio valstybei priklausančių melioracijos statinių būklė taip pat buvo bloga: 24 proc. pylimų, 41 proc. vandens pralaidų, 51 proc. tiltų ir lieptų, 54 proc. magistralinių melioracijos griovių. Magistraliniai melioracijos grioviai yra pagrindiniai melioracijos statiniai, nuo kurių būklės priklauso visos melioracijos sistemos veikimas. Tačiau daugiau nei pusė jų yra blogos būklės dėl medžių ir krūmų užaugusių bei nešmenimis užneštų vagos, patvenkimo, išplovimo, nuslinkusių šlaitų – visa tai yra dėl netinkamos priežiūros, todėl apie 39 proc. blogos būklės griovių reikia rekonstruoti.

Audito tikslas – įvertinti, ar efektyviai vykdoma valstybei priklausančio melioracijos turto priežiūra:

- ar Žemės ūkio ministerija tinkamai atlieka jai nustatytas funkcijas melioracijos srityje;
- ar savivaldybės tinkamai prižiūri valstybei priklausančių melioracijos turtą.

Auditą atlikome Žemės ūkio ministerijoje, VĮ Valstybės žemės fonde, Alytaus, Pasvalio, Šilutės ir Vilkaviškio rajonų savivaldybėse. Audito metu informaciją rinkome iš kitų valstybės institucijų, bendravome su Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovu, Aleksandro Stulginskio universitete dirbančiais melioracijos srities mokslininkais ir Lietuvos melioracijos įmonių asociacijos pirmininku.

Audituojamas laikotarpis – 2011–2013 m. Vertindami pokyčius naudojome ir kai kuriuos vėlesnio laikotarpio duomenis.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

Žemės ūkio ministerijai pavesta formuoti valstybės politiką melioracijos ir melioracijos investicijų srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti šios valstybės politikos įgyvendinimą⁸, tačiau Žemės ūkio ministerija ne visas jai nustatytas funkcijas melioracijos srityje vykdė tinkamai:

1. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatytas melioracijos turto privatizavimas iki 2015 metų nebus įgyvendintas, kadangi Žemės ūkio ministerija neparengė visų teisės aktų

⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007-06-22 įsakymu Nr. 3D-309 patvirtinti Melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės įvertinimo pagrindiniai duomenys pagal 2007-01-01.

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-09-15 nutarimu Nr. 1120 patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatai, 8 p.

projektų, leidžiančių žemės sklypų savininkams privatizuoti valstybei priklausantį melioracijos turtą. Todėl valstybei tenka papildoma našta – rūpintis turtu, iš kurio naudos gauna melioruotos žemės sklypų savininkai (1.1 poskyris).

2. Žemės ūkio ministerijos parengta 2012–2014 metų Melioracijos programa neatitinka dalies Strateginio planavimo metodikos nuostatų: vertinimo kriterijai aiškiai neišskirti, sudaryti nesilaikant hierarchinio principo, yra abstraktūs. Nerengiamos metinės programos įgyvendinimo ataskaitos. Todėl nėra galimybės vertinti pasiektus programos tikslus (1.2 poskyris).
3. Žemės ūkio ministerija, kuriai pavesta koordinuoti melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos tvarkymą, neužtikrino, kad nuo 2004 metų būtų sukurta ir funkcionuotų grafinė melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazė:
 - nenustatė termino, iki kada duomenų apskaitos bazė turėtų būti sukurta;
 - neužtikrino, kad savivaldybės teiktų informaciją apie atliktus vektorizavimo darbus, melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės pokyčius VĮ Valstybės žemės fondui, kuris yra atsakingas už centrinio melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų banko funkcijų vykdymą.

Todėl nežinoma viso valstybei priklausančio melioracijos turto būklė, negalima efektyviai planuoti melioracijos darbų (1.3 poskyris).
4. Nežinomas tikslus lėšų poreikis, reikalingas valstybei nuosavybės teise priklausančio melioracijos turto tinkamai priežiūrai, kadangi savivaldybės melioracijos funkcijai vykdyti prašo lėšų mažiau, nei joms reikia valdomam turtui tinkamai prižiūrėti. Žemės ūkio ministerija nevertino, ar savivaldybės lėšų poreikį melioracijos funkcijai vykdyti apskaičiuoja pagal žemės ūkio ministro patvirtintą Melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimo valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodiką (1.4 ir 2.1 poskyriai).

Valstybei priklausantį melioracijos turtą pavesta prižiūrėti savivaldybėms. Norint šį turtą tinkamai prižiūrėti, savivaldybės turi vykdyti Melioracijos techniniame reglamente⁹ nustatytus melioracijos turto priežiūros reikalavimus.

5. Audituotos Alytaus, Pasvalio, Šilutės ir Vilkaviškio rajonų savivaldybės vykdė ne visus melioracijos turto priežiūros reikalavimus:
 - 5.1. per metus melioracijos specialistai apžiūri ir įvertina mažiau kaip 7 proc. nusausintos drenažo žemės būklę, mažiau kaip 9 proc. – melioracijos griovių, todėl nežinoma visos melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklė ir jos pokyčiai, negalima efektyviai planuoti melioracijos darbų (2.1 poskyris).
 - 5.2. pagrindinė melioracijos sistemos dalis – melioracijos grioviai, jų kasmet nušienaujama tik iki 5 proc., todėl jų būklė nuolatos blogėja, o melioracijos sistemų veikimo efektyvumas mažėja (2.2 poskyris).

⁹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“.

REKOMENDACIJOS

Žemės ūkio ministerijai:

1. Siekiant įgyvendinti Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatytą melioracijos turto pertvarką ir mažinti valstybei melioracijos turto priežiūros našą, parengti priemonių planą, kaip bus privatizuojamas valstybei nuosavybės teise priklausantis melioracijos turtas (1 ir 5 išvados).
2. Nustatyti kontrolės priemones, užtikrinančias Melioracijos programos rengimą pagal Strateginio planavimo metodikos nuostatas (2 išvada).
3. Užtikrinti, kad būtų baigta kurti grafinė melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazė. Tai padės efektyviau formuoti valstybės politiką melioracijos srityje ir leis efektyviau naudoti skiriamas lėšas (3 išvada).
4. Siekiant, kad būtų nustatytas tikslus lėšų, reikalingų valstybei nuosavybės teise priklausančio melioracijos turto tinkamai priežiūrai, poreikis, užtikrinti, kad savivaldybės nurodytų lėšų poreikį melioracijos funkcijai vykdyti pagal žemės ūkio ministro patvirtintą Melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimo valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodiką (4 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti šios ataskaitos 3 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Melioracijos statinių nuosavybės santykius, žemės savininkų ir kitų naudotojų teises ir pareigas, susijusias su melioracijos statinių statyba, naudojimu ir apsauga, taip pat melioracijos organizavimą, valdymą, projektavimą, ekspertizę, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitą bei melioracijos finansavimo tvarką nustato Melioracijos įstatymas¹⁰.

Melioracijos įstatyme nustatyta¹¹, kad žemės sklype esantys melioracijos statiniai yra žemės sklypo priklausiniai ir nuosavybės teise priklauso žemės sklypo savininkui. Taigi visas melioracijos turtas padalytas į priklausančią valstybei ir privačių žemės sklypų savininkams:

- Valstybei nuosavybės teise priklauso visas melioracijos turtas (magistraliniai grioviai, sausinimo siurblynės, tiltai, pralaidos, tvenkiniai ir jų priklausiniai, kiti melioracijos ir hidrotechnikos statiniai), išskyrus drenažo rinktuvus, kurių skersmuo mažesnis nei 12,5 cm¹². Šio turto likutinė vertė 2014-01-01 – 1 355,7 mln. Lt, nusidėvėjimas – 65,5 proc.
- Privačių žemės sklypų savininkams nuosavybės teise priklauso jų sklypuose esantys drenažo rinktuvai, kurių skersmuo mažesnis nei 12,5 cm. Šio turto likutinė vertė 2014-01-01 – 1 283,7 mln. Lt. Šių statinių priežiūrą organizuoja žemės savininkas.

Žemės ūkio ministerijai pavesta rengti melioracijos programas, nustatyti melioracijos prioritetus, koordinuoti melioracijos darbų ir melioracijos statinių naudojimo valstybinę priežiūrą, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos tvarkymą bei valstybei nuosavybės teise priklausančius melioracijos statinius patikėjimo teise valdančių institucijų veiklą šioje srityje¹³.

VĮ Valstybės žemės fondas tvarko melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitą ir kadastrą, taip pat atlieka melioracijos darbų ir melioracijos statinių naudojimo valstybinę priežiūrą¹⁴.

Valstybei priklausančią melioracijos turtą patikėjimo teise valdo ir naudoja 52 savivaldybės. Kitų savivaldybių teritorijose nėra melioruotos žemės ūkio paskirties žemės. (Išsamiau apie institucijų, atsakingų už valstybei priklausančio melioracijos turto naudojimą ir priežiūrą, funkcijas – 2 priede).

Valstybei priklausančių melioracijos statinių priežiūros, remonto ir rekonstravimo darbus pagal Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programą finansuoja valstybė:

- skiria tikslinių dotacijų savivaldybėms melioracijos statinių eksploatavimo, priežiūros ir nesudėtingo remonto išlaidoms;
- skiria lėšų kapitalo investicijoms Melioracijos programos investiciniams projektams įgyvendinti. Vykdam šiuos projektus atliekami melioracijos statinių remonto ir rekonstravimo darbai.

¹⁰ Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymas, 1993-12-09 Nr. I-323 (2004-02-21 redakcija), 1 str.

¹¹ Ten pat, 3 str. 1 d.

¹² Ten pat, 3 str. 2 d.: Valstybei nuosavybės teise išskirtinai priklauso melioracijos ir hidrotechnikos statiniai: sureguliuoti upeliai, grioviai, nuvedantys vandenį nuo daugiau kaip vieno žemės savininko ar kito naudotojo sklypo, juose esantys melioracijos statiniai, tvenkiniai, kurie ribojasi su dviejų ir daugiau žemės savininkų ar kitų naudotojų žeme, hidrotechnikos statiniai, polderiai ir kitos melioracijos sistemos, jeigu jose mechanškai keliamas vanduo, kanalizuoti grioviai ir drenažo rinktuvai, jeigu jų skersmuo yra 12,5 cm ir didesnis ir jeigu jie yra pastatyti už valstybės lėšas, nepaisant to, kas yra žemės sklypo, kuriame yra šie melioracijos statiniai, savininkas.

¹³ Ten pat, 7 str. 1 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010-09-28 įsakymu patvirtinti Valstybės įmonės Valstybės žemės fondo įstatai, 12.7 p.

Iš valstybės biudžeto minėtoms priemonėms vykdyti 2011 m. skirta 28 mln. Lt, 2012 m. ir 2013 m. – po 27 mln. Lt, 2014 m. – 36,3 mln. Lt.

Melioracijos turtas prižiūrimas ir rekonstruojamas naudojantis ES finansine parama, kuri skiriama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones:

- „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ pagal veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“. Parama skiriama savivaldybėms ir melioracijos sistemų naudotojų asociacijoms;
- „Pelno nesiekiančios investicijos“. Parama skiriama fiziniams ir juridiniams asmenims, užsiimantiems žemės ūkio veikla ir nustatyta tvarka įregistravusiems valdą.

Šioms priemonėms vykdyti skirta 325 mln. Lt.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁵ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁶.

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad visi mums pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Audito procedūros ir metodai pateikti ataskaitos 1 priede.

¹⁵ Patvirtinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 įsakymo Nr. V-171 redakcija).

¹⁶ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

1. ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA NE VISAS JAI NUSTATYTAS FUNKCIJAS MELIORACIJOS SRITYJE VYKDĖ TINKAMAI

1.1. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatyta melioracijos turto pertvarka nebus laiku įgyvendinta

Lietuvos Respublikos Seimas 2002 m. patvirtino Valstybės ilgalaikės raidos strategiją¹⁷ (toliau – Strategija), kuri nustato šalies ekonominės, socialinės ir aplinkos apsaugos bei kitų sričių politikos gaires iki 2015 metų. Strategijoje numatyta esminė melioracijos ir vandentvarkos ūkio pertvarka – melioracijos turto privatizavimas¹⁸.

Vykdydama Strategijos nuostatą privatizuoti melioracijos turtą, Žemės ūkio ministerija 2004 m. parengė Melioracijos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą. Priėmus šio įstatymo projekto pakeitimus žemės sklype esantys melioracijos statiniai, t. y. drenažo rinktuvai ir sausintuvai, kurių skersmuo mažesnis nei 12,5 cm, buvo perduoti žemės sklypų savininkų nuosavybėn¹⁹. Melioruotos žemės savininkai turi prižiūrėti ir remontuoti jų žemėje esančius ir jiems nuosavybės teise priklausančius melioracijos statinius²⁰.

Tęsdama Strategijoje numatytą melioracijos turto privatizavimą, Žemės ūkio ministerija 2013 m. rugsėjo mėnesį parengė ir pateikė suinteresuotoms institucijoms derinti Melioracijos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą. Projekte numatoma valstybei priklausančius drenažo rinktuvus, kurių skersmuo didesnis nei 12,5 cm, perduoti žemės sklypų savininkų nuosavybėn. Įvykdžius šį melioracijos turto privatizavimo etapą, valstybės nuosavybėje liktų magistraliniai melioracijos grioviai, grioviuose esantys melioracijos statiniai, tvenkiniai ir jų priklausiniai, hidrotechniniai statiniai, polderiai ir kitos melioracijos sistemos.

Tačiau minėtas įstatymo projektas 2014 m. rugpjūčio 29 d. vis dar buvo tobulinamas. Taigi tikėtina, kad iki 2015 metų drenažo rinktuvai, kurių skersmuo didesnis nei 12,5 cm, ir kitas melioracijos turtas nebus perduoti žemės sklypų savininkų nuosavybėn ir Strategijos nuostata privatizuoti melioracijos turtą laiku nebus įgyvendinta.

Privatizuoti melioracijos turtą reikėtų dar ir todėl, kad naudą iš melioruotos žemės ir joje esančių melioracijos statinių gauna žemės sklypų savininkai, nes padidėja žemės našumas ir pagerėja sąlygos žemės ūkio veiklai.

Susipažinus su Anglijos, Olandijos, Prancūzijos ir Vokietijos patirtimi nustatyta²¹, kad šiose šalyse:

- daugiausia atsakomybės už žemės sausinimą tenka ūkininkams;

¹⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2002-11-12 d. nutarimu Nr. IX-1187 patvirtinta Valstybės ilgalaikės raidos strategija.

¹⁸ Ten pat, III skyriaus dalies „Konkurencinga ekonomika“ 5 punktas „Kaimo ir žemės ūkio plėtra“.

¹⁹ Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymas, 1993-12-09 Nr. I-323 (2004-02-21 redakcija), 3 str.

²⁰ Ten pat, 6 str. 1 p.

²¹ Pant N., „Drainage Institutions in Western Europe: England, the Netherlands, France and Germany“, 2000, p. 12.

- žemės sausinimas yra vietinė (savivaldos) problema ir su tuo susiję sprendimai priimami vietos lygmeniu (toje vietovėje, vietos mastu);
- melioruota žeme turi rūpintis šios žemės savininkas.

Atsižvelgiant į tai, kad tinkamai melioracijos statinių priežiūrai valstybė negali skirti pakankamai lėšų (plačiau 1.4 poskyryje), svarbu sparčiau spręsti melioracijos sistemų perdavimo melioruotų žemių naudos gavėjams nuosavybės klausimą.

1.2. Žemės ūkio ministerijos parengta 2012–2014 m. Melioracijos programa neatitinka dalies strateginio planavimo metodikos nuostatų

Žemės ūkio ministerija rengia ir ministro įsakymu tvirtina trejų metų melioracijos programas. Melioracijos programa siekiama įgyvendinti racionalią melioracijos turto, melioruotos žemės naudojimo politiką, kuri skatintų ekonominius ir socialinius pokyčius, nukreiptus į žemės ūkio gamybos intensyvinimą bei kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimą, kartu išsaugant ir gausinant kaimo gamtinį, materialinį ir dvasinį paveldą, taip pat apsaugant kaimo gyventojų turtą ir aplinką polderiuose nuo potvynių daromos žalos²². Todėl, siekiant sklandaus ir rezultatyvaus melioracijos srities valdymo, yra svarbu, kad programa būtų parengta tinkamai.

2012–2014 m. Melioracijos programai įgyvendinti buvo skirta 90 397 tūkst. Lt: 2012 m. – 27 058 tūkst. Lt, 2013 m. – 27 081 tūkst. Lt, 2014 m. – 36 258 tūkst. Lt.

Biudžeto sandaros įstatyme nustatyta, kad programa turi būti rengiama pagal Vyriausybės patvirtintą Strateginio planavimo metodiką²³. Audito metu vertinome, ar 2012–2014 m. Melioracijos programa parengta pagal Strateginio planavimo metodiką²⁴ (toliau – Metodika).

Pagal Metodikoje numatytą planavimo dokumentų sistemą, Melioracijos programa priskirtina prie trumpos trukmės strateginių dokumentų, todėl programa turi būti rengiama vadovaujantis strateginiams veiklos planams keliamais reikalavimais.

Audito metu nustatėme, kad 2012–2014 m. Melioracijos programa neatitinka dalies Metodikos nuostatų:

- Metodikoje nustatyta, kad strateginiame veiklos plane turi būti suformuluota misija, nurodyti tikslai ir uždaviniai ir jų vertinimo kriterijai²⁵.
Atlikdami auditą nustatėme, kad Melioracijos programoje yra pateikta misija, nustatyti tikslai, vertinimo kriterijai, tačiau uždaviniai nenumatyti. Uždaviniai parodo, kaip ir kokiomis priemonėmis turi būti įgyvendinami tikslai, todėl nėra aišku, kokiomis priemonėmis bus siekiama tikslų.
- Metodikoje nustatyta, kad strateginio veiklos plano vertinimo kriterijai turi būti sudaromi taip, kad, atsižvelgiant į tikslus ir uždavinius, būtų galima visapusiškai įvertinti pokytį veiklos srityse per nustatytą laikotarpį²⁶. Todėl strateginiuose veiklos planuose turi būti pateikiami vertikalūs efekto, rezultato ir produkto vertinimo kriterijai, sudaromi pagal hierarchinį principą: pagal efekto vertinimo kriterijus vertinamas strateginių tikslų, pagal rezultato – programų tikslų,

²² Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-10-19 įsakymu Nr. 3D-772 patvirtinta 2012–2014 metų melioracijos programa, 2 p.

²³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo, 1990-07-30 Nr. I-430 (2004-02-21 redakcija), 2 str. 16 d.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtinta Strateginio planavimo metodika.

²⁵ Ten pat, 2, 25, 44, 48, 51, 77 p.

²⁶ Ten pat, 44 p.

pagal produkto – programų uždavinių įgyvendinimas²⁷. Vertinimo kriterijų reikšmė turi leisti įvertinti pokyčių kryptį ir (ar) apimtį²⁸. Kriterijai turi būti specifiški²⁹, naudingi³⁰, išmatuojami³¹, patikimi³², pasiekiami³³.

Atlikdami auditą nustatėme, kad Melioracijos programos:

- kriterijai sudaryti ir pateikti nesilaikant hierarchinio principo. Todėl nėra galimybės visapusiškai įvertinti situacijos pokyčio per nustatytą laikotarpį, ar vykdytos priemonės buvo rezultatyvios, ar lėšos panaudotos efektyviai ir ekonomiškai;
- kai kurie kriterijai yra abstraktūs, nepateikti skaitine išraiška, nenurodytos pradinės ir siektinos jų reikšmės, todėl nėra galimybės įvertinti, ar nustatyti tikslai yra pasiekti.

Pavyzdys

2012–2014 m. Melioracijos programoje numatyti vertinimo kriterijai, kurie neatitinka jiems keliamų reikalavimų:

- padidės žemės ūkio veiklos subjektų pajamos – neatitinka vertinimo kriterijams keliamų reikalavimų: išmatuojamumo, nes kriterijaus reikšmė nepamatuojama ir neapskaičiuojama, nenurodyta pradinė ir siektina reikšmė; patikimumo, nes kriterijaus pasiekimui įtaką gali daryti kitos veiklos, nesusijusios su programos įgyvendinimu;
- bus pagerinta sausinamų plotų ekologinė būklė – neatitinka vertinimo kriterijams keliamo išmatuojamumo reikalavimo, nes kriterijaus reikšmė nepamatuojama ir neapskaičiuojama, nenurodyta pradinė ir siektina reikšmė;
- pagerės socialinė ir buitinė kaimo aplinka ir sauga – neatitinka vertinimo kriterijams keliamų reikalavimų: išmatuojamumo, nes kriterijaus reikšmė nepamatuojama ir neapskaičiuojama, nenurodyta pradinė ir siektina reikšmė; patikimumo, nes kriterijaus pasiekimui įtaką gali daryti kitos veiklos, nesusijusios su programos įgyvendinimu.

- Metodikoje nustatyta, kad vertinant metinius veiklos rezultatus turi būti įvertintas strateginio veiklos plano programų (tikslų, uždavinių, priemonių) vykdymas ir šios informacijos pagrindu parengta metinė veiklos ataskaita³⁴.

Atlikdami auditą nustatėme, kad metinės Melioracijos programos ataskaitos nerengiamos, renkama informacija tik apie produkto kriterijus, o apie rodiklius, rodančius melioracijos programos tikslų pasiekimą (rezultato ir efekto kriterijus), Žemės ūkio ministerija informacijos nerenka.

Atsižvelgiant į tai, įvertinti programos tikslų pasiekimą nėra galimybės. Taip pat negalima nustatyti, ar skirtos lėšos panaudotos efektyviai ir ekonomiškai.

²⁷ Ten pat, 48 p.

²⁸ Ten pat, 46 p.

²⁹ Specifiškumas – vertinimo kriterijai turi leisti įvertinti institucijos konkrečių tikslų ir uždavinių įgyvendinimą ir matuoti tai, ko siekiama finansuojama veikla.

³⁰ Naudingumas – vertinimo kriterijai turi leisti įvertinti tuos institucijos veiklos rezultatus, kurie yra svarbūs visuomenei ar (ir) kuriems pasiekti skiriama daug lėšų.

³¹ Išmatuojamumas – vertinimo kriterijų reikšmės turi būti pamatuojamos ir apskaičiuojamos, o jų apskaičiavimo metodas (būdas) turi būti vienareikšmiškai apibrėžti.

³² Patikimumas – vertinimo kriterijus turi būti suformuluotas taip, kad nesudarytų sąlygų skirtingoms interpretacijoms, jo reikšmei apskaičiuoti turi būti naudojami patikimi duomenų šaltiniai, o apskaičiavimo metodas turi būti vienareikšmiškai apibrėžtas – kelis kartus apskaičiuojant vertinimo kriterijaus reikšmę vadovaujamosi ta pačia metodologija.

³³ Pasiekiamumas – vertinimo kriterijų planuojamos reikšmės dydis turi būti realistiškas ir pagrįstas. 100 procentų vertinimo kriterijaus įvykdymas pasiekiamas maksimaliai išnaudojus visas institucijos galimybes pasiekti geresnių rezultatų.

³⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtinta Strateginio planavimo metodika 77 p.

Atkreipiame dėmesį, kad ir ankstesnė – 2009–2011 m. Melioracijos programa turėjo tokius pačius neatitikimus kaip ir 2012–2014 m. Melioracijos programa. Todėl rengiant kito laikotarpio melioracijos programą privalu laikytis visų Vyriausybės nutarimu patvirtintų strateginiams dokumentams keliamų reikalavimų.

1.3. Per 10 metų melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazė sukurta tik iš dalies

Žemės ūkio ministerijai pavesta koordinuoti melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos tvarkymą³⁵. Žemės ūkio ministro 2004 metais patvirtintose Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklėse (toliau – Taisyklės)³⁶ nustatyta, kad melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazė (toliau – duomenų bazė) turi būti formuojama geografinių informacinių sistemų principu³⁷. Ją turėtų sudaryti grafinė informacija (žemėlapis ir pan.), atributinė-tekstinė informacija (informacija apie objektą, pvz., numeris, statybos metai, konstrukcija ir pan.) ir informacija apie duomenų bazę – metaduomenys³⁸. Šioje duomenų bazėje turėtų būti informacija apie melioruotą žemę, melioracijos ir hidrotechninius statinius, jų planinę padėtį LKS-94 koordinatų sistemoje (M1:10000 ir M1:2000)³⁹ ir būklę. Planinė melioruotų žemių ir melioracijos statinių padėtis ir būklė turi būti fiksuojama kadastro vietovių planuose (M1:10000 ir M1:2000)⁴⁰.

Duomenų bazėje sukaupta informacija būtų svarbi stebint melioracijos statinių būklę ir jos pokyčius, planuojant melioracijos darbus ir jiems atlikti reikalingas lėšas, derinant gyventojų prašymus dėl melioracijos statinių remonto. Taip pat ši informacija naudojama teritorijų planavimo ir derinimo procesuose: rengiant ir derinant detaliuosius planus, miškotvarkos projektuose, projektuojant kelius ir kitus statinius.

Audito metu vertinome, ar duomenų bazėje kaupiami minėti duomenys.

VĮ Valstybės žemės fondui pavesta vykdyti centrinio melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų banko funkcijas⁴¹.

Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos pirminius duomenis turi formuoti savivaldybės⁴². Skenuotą melioracijos projektinę archyvinę medžiagą savivaldybės turi perkelti į skaitmeninius žemėlapius (vektORIZuoti) ir šiuos duomenis perduoti VĮ Valstybės žemės fondui⁴³. Šį darbą gali atlikti savivaldybių melioracijos specialistai (yra parengta detali metodika) arba šią paslaugą savivaldybės gali pirkti. Kiekviena savivaldybė atskirai planuoja ir vykdo kadastro vietovių vektorizavimo darbus.

³⁵ Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymo, 1993-12-09 Nr. I-323 (2004-02-21 redakcija), 7 str. 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-09-15 nutarimu Nr. 1120 patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatai, 9.80. p.

³⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004-04-29 įsakymu Nr. 3D-243 patvirtintos Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklės.

³⁷ Ten pat, 9 p.

³⁸ Ten pat, 11 p.

³⁹ Ten pat, 15 p.

⁴⁰ Ten pat, 18 p.

⁴¹ Ten pat, 6 p.

⁴² Ten pat, 19 p.

⁴³ Ten pat, 20.4. p.

Audito metu nustatėme, kad nors visos savivaldybės vektorizavimo darbus vykdė, tačiau 2011–2012 m. informaciją VĮ Valstybės žemės fondui iš 52 savivaldybių perdavė tik viena – Prienų rajono savivaldybė, nors šią informaciją savivaldybės turi perduoti per mėnesį nuo šių darbų atlikimo⁴⁴. Todėl Valstybės žemės fondas informaciją apie vektorizuotas kadastro vietas turėjo tik tų savivaldybių, kuriose pats atliko vektorizavimo darbus arba savivaldybių kompleksinius patikrinimus.

Neturint informacijos apie visas vektorizuotas kadastro vietas (M1:2000), grafinė duomenų bazė negali būti sukurta.

Valstybės žemės fondas 2013-10-25 kreipėsi į savivaldybes dėl informacijos apie atliktus vektorizavimo darbus pateikimo. Iš 52 savivaldybių 32 pateikė informaciją apie atliktus vektorizavimo darbus – nurodė, kad iš 686 kadastro vietovių vektorizavo 144. Taigi 32 savivaldybės vektorizavo 21 proc. kadastro vietovių. Likusios 20 savivaldybių informacijos apie atliktus vektorizavimo darbus nepateikė.

Valstybės žemės fondo duomenimis, iki 2014-07-01 vektorizavimo darbai buvo atlikti 243 kadastro vietovėse (t. y. 18 proc. visų kadastro vietovių).

Žemės ūkio ministerija nenumatė, iki kada duomenų bazė turi būti sukurta. Savivaldybės nevykdo žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintose Taisyklėse nustatyto reikalavimo duomenis apie vektorizuotas teritorijas perduoti Valstybės žemės fondui. Todėl duomenų bazė, kurioje būtų sukaupta Taisyklėse nustatyta informacija apie melioracijos sistemas visose savivaldybėse, iki šiol nesukurta.

Atkreipiame dėmesį, kad kai savivaldybės nesilaiko teisės aktų, Žemės ūkio ministerija gali kreiptis į savivaldybių administracinę priežiūrą vykdančius Vyriausybės atstovus apskrityse⁴⁵, tačiau iki šiol šia teise nepasinaudojo.

Valstybės žemės fondas taip pat neturi išsamios informacijos apie melioruotas žemes ir melioracijos statinių būklės pokyčius (užmirkę žemės plotai, nuslinkę griovių šlaitai ir pan.). Savivaldybės neįpareigos šią informaciją perduoti Valstybės žemės fondui, todėl 2011 m. šią informaciją iš 52 savivaldybių pateikė 7, 2012 m. – 6, 2013 m. – 4. Iš audituotų savivaldybių informaciją 2011–2012 m. pateikė tik Šilutės rajono savivaldybė, tačiau 2013 m. jos nepateikė.

Savivaldybių melioracijos specialistai yra aprūpinti elektroninėmis matavimo priemonėmis (GPS), kurios padeda tiksliai ir greitai fiksuoti užmirkusius žemės plotus, nuslinkusius griovių šlaitus ir kitus melioracijos sistemų pažeidimus. Šių priemonių naudojimą reglamentuoja žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas, kuriame nustatyta⁴⁶, kad savivaldybių melioracijos specialistai turi nustatyti techniškai netvarkingų ir dar skaitmeninėje duomenų bazėje neužregistruotų melioracijos statinių koordinates, o tai galima atlikti naudojantis elektroninėmis matavimo priemonėmis (GPS). Tačiau šiomis priemonėmis naudojasi ne visų audituotų savivaldybių melioracijos specialistai:

- Pasvalio ir Šilutės rajonų savivaldybių melioracijos specialistai GPS nustato melioracijos statinių koordinates.

⁴⁴ Ten pat.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas, 1998-05-14 Nr. VIII-730 (2004-06-08 Nr. IX-2264 redakcija), 4 str. 1 d. 2 p.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“, 72 p.

- Alytaus rajono savivaldybės melioracijos specialistai elektronines matavimo priemones naudoja tik pažymėdami numatomą ES finansinės paramos lėšomis tvarkyti melioracijos griovį pagal Žemės ūkio ministerijos Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Pelno nesiekiančios investicijos“.
- Vilkaviškio rajono savivaldybės melioracijos specialistai GPS įrenginiu nesinaudoja, nes jis neveikia, o sutaisyti ar įsigyti naują iš žemės ūkio funkcijoms vykdyti skiriamų lėšų galimybė nenumatyta.

Valstybės žemės fondas nurodė, kad dirbti su geografinių informacinių sistemų (GIS) programine įranga yra sukurtos sąlygos visose savivaldybėse, 2013 m. buvo organizuoti mokymai, kuriuose savivaldybių melioracijos specialistai buvo mokomi praktiškai naudotis GPS imtuvais ir GIS programine įranga. Tačiau kai kurių savivaldybių melioracijos specialistai nesugeba ar nelabai nori dirbti su šia įranga, nors jos naudojimo privalomumą reglamentuoja Melioracijos techninis reglamentas⁴⁷.

Žemės ūkio ministerija nepakankamai koordinavo duomenų bazės kūrimo procesą: nenumatė, iki kada grafinė duomenų bazė turėtų būti sukurta, neužtikrino, kad savivaldybės informaciją apie atliktus vektorizavimo darbus ir melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės pokyčius teiktų Valstybės žemės fondui.

Būtina sukurti melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazę, nes ji pagerintų melioracijos statinių apskaitą, leistų stebėti melioracijos statinių būklės pokyčius, efektyviau planuoti ir koordinuoti melioracijos darbus.

Atkreipiame dėmesį, kad Valstybės kontrolė, 2013 m. vertindama melioracijos įrenginių buhalterinės apskaitos duomenų ir jų pateikimo savivaldybių konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose teisingumą, nustatė⁴⁸, kad melioracijos įrenginių buhalterinė apskaita savivaldybėse neatitinka Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų – apskaita tvarkoma ne pagal atskirus turto vienetų, skaičiuojamas ne turto vienetų nusidėvėjimas, o visos turto grupės. Todėl melioracijos turto apskaita nėra tiksli, nerodo tikros turto būklės, tad nėra galimybės šį turtą kontroliuoti tinkamai.

1.4. Nežinomas tikslus lėšų melioracijos funkcijai vykdyti poreikis

Žemės ūkio ministras 2011 m. patvirtino Melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimo valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodiką⁴⁹ (toliau – Lėšų apskaičiavimo metodika), kuri reglamentuoja lėšų melioracijos funkcijai vykdyti poreikio apskaičiavimą ir lėšų paskirstymą savivaldybėms. Šiuo įsakymu buvo pakeista iki tol galiojusi Lėšų apskaičiavimo metodika, pagal kurią lėšų poreikį, skiriamą savivaldybėms melioracijos funkcijai vykdyti, turėjo apskaičiuoti VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras (toliau – ŽŪIKVC). Lėšų poreikis buvo apskaičiuojamas atsižvelgiant į iš valstybės biudžeto melioracijai skiriamą lėšų kiekį bei nusausintą ir drėkinamą žemės plotą savivaldybėje. Pakeitus Lėšų apskaičiavimo metodiką, savivaldybės, atsižvelgdamos į valdomų melioracijos

⁴⁷ Ten pat.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2014-04-08 raštas Nr. S-(34-3362)-1038 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-06-12 įsakymu Nr. 3D-240 patvirtinta Melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimo valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodika (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-06-12 įsakymo Nr. 3D-575 redakcija).

statinių techninę būklę, darbų įkainius ir nustatytus prioritetus, pačios turi apskaičiuoti ir pateikti Žemės ūkio ministerijai valstybės biudžeto lėšų poreikį melioracijos funkcijai vykdyti. Žemės ūkio ministerija turi įvertinti savivaldybių pateiktą lėšų poreikį⁵⁰.

Melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės vertinimas turi būti atliekamas vadovaujantis Melioracijos techniniu reglamentu⁵¹ (toliau – Reglamentas), t. y. melioracijos statiniai turi būti apžiūrimi kasmet ir įvertinama jų būklė pagal nustatytus reikalavimus⁵². Reglamentas yra privalomas visiems melioracijos statinių savininkams, valdytojams ar naudotojams⁵³. Taigi savivaldybės, teikdamos lėšų poreikį melioracijos funkcijai vykdyti, turėtų nurodyti viso valdomo melioracijos turto priežiūrai reikalingą lėšų sumą, kad būtų užtikrintas Reglamente nustatytų melioracijos turto priežiūros reikalavimų vykdymas.

Žemės ūkio ministerija, neskiriant pakankamai biudžeto lėšų, nusprendė⁵⁴ visas nuo 2012 m. valstybės biudžeto melioracijos programai skiriamas lėšas skirti melioracijos statinių priežiūrai ir remontui, neskiriant lėšų rekonstrukcijai. Audito metu vertinome, ar savivaldybės tinkamai apskaičiuoja lėšų poreikį melioracijos turto priežiūrai.

Audito metu nustatyta, kad savivaldybių teikiamas lėšų poreikis melioracijos turto priežiūrai yra mažesnis, nei joms reikėtų lėšų Reglamente nustatytiems melioracijos turto priežiūros reikalavimams vykdyti. Melioracijos grioviai yra pagrindiniai melioracijos sistemų statiniai, nuo kurių būklės priklauso visos melioracijos sistemos veikimas. Valstybei 2013 m. priklausė 50,8 tūkst. km magistralinių melioracijos griovių. Melioracijos techniniame reglamente⁵⁵ nustatyta, kad griovių šlaitus ir pagriovius būtina kasmet šienauti. Griovio vieno kilometro nušienavimas kainuoja vidutiniškai 2,25 tūkst. Lt. Visų melioracijos griovių šienavimas 2013 m. kainuotų apie 114,5 mln. Lt. Panašios lėšų sumos melioracijos griovių šienavimui reikėjo ir ankstesniais metais.

Taigi vien tik melioracijos griovių kasmetiniam šienavimui (vienam iš melioracijos statinių priežiūros reikalavimų) reikėtų apie keturis kartus daugiau lėšų nei savivaldybės 2013 m. prašė skirti lėšų viso valdomo melioracijos turto priežiūrai. Atkreipiame dėmesį, kad daugiau nei pusė melioracijos griovių (54 proc.) yra blogos būklės⁵⁶, su nemenkais pažeidimais: nuslinkusiais šlaitais, vaga užaugusi medžiais, krūmais, griovyje yra bebrų užtvankų ir kt. Lėšų tokiems pažeidimams šalinti poreikis turėtų būti dar didesnis.

Audituotose savivaldybėse blogos būklės melioracijos grioviai sudaro didelę dalį visų jų griovių. Savivaldybės 2012–2013 m. pateikė gerokai mažesnę lėšų poreikį nei reikėtų, norint tinkamai prižiūrėti griovius. Vien tik visų audituotų savivaldybių griovių šienavimui kasmet vidutiniškai reikėtų apie šešis kartus daugiau lėšų nei jos prašė viso valdomo turto priežiūrai (žr. 1 lentelę).

⁵⁰ Ten pat, 4 p.

⁵¹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“.

⁵² Ten pat, 12 p.

⁵³ Ten pat, 3 p.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-03-23 įsakymu Nr. 3D-228 sudarytos Žemės ūkio ministerijos strateginio planavimo komiteto ir Žemės ūkio ministerijos programų priemonių įgyvendinimo priežiūros komisijos 2011-07-04 posėdžio protokolai.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“, 13 ir 38 p.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007-06-22 įsakymu Nr. 3D-309 patvirtinti Melioruotos žemės ir melioracijos statinių būklės įvertinimo pagrindiniai duomenys pagal 2007-01-01.

1 lentelė. Lėšų poreikis melioracijos turtui prižiūrėti audituotose savivaldybėse 2012–2013 m.

Savivaldybės	Magistralinių griovių ilgis, km	Blogos būklės griovių dalis, proc.	Auditorių apskaičiuotas ir su audituotomis savivaldybėmis suderintas valdomų magistralinių griovių kasmetiniam šienavimui reikalingos lėšų sumos vidurkis, tūkst. Lt	Savivaldybių pateiktas lėšų poreikis ⁵⁷ visam valdomam melioracijos turtui prižiūrėti, tūkst. Lt	
				2012 m.	2013 m.
Alytaus r.	903,2	81	2 032	370	370
Pasvalio r.	1 318,8	52	2 967	890	890
Šilutės r.	1 800,53	45*	4 051	3 956**	3 956**
Vilkaviškio r.	1 126,65	48*	2 535	300	800

* patikslinta audito metu

** apie 86 proc. prašomos lėšų sumos sudaro polderių priežiūrai reikalinga lėšų dalis

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Taigi savivaldybės, skaičiuodamos lėšų poreikį melioracijos turto priežiūrai, neatsižvelgia į valdomų melioracijos statinių kiekį ir jų būklę, kaip numatyta Lėšų apskaičiavimo metodikoje.

Žemės ūkio ministerija nurodė, kad didžiąją dalį lėšų poreikio savivaldybės savo kasmetinėje paraiškoje ministerijai nurodo kaip lėšų poreikį kapitalo investicijoms. Tai savivaldybės daro todėl, kad vietoj smulkių melioracijos darbų, kuriuos reikėtų atlikti vykdant valstybinę melioracijos funkciją (šienavimas, krūmų kirtimas), būtų galima vykdyti stambius valstybei nuosavybės teise priklausančio melioracijos turto rekonstravimo projektus.

Atkreipiame dėmesį, kad, pakeitus lėšų poreikio melioracijos funkcijai apskaičiavimo tvarką, lėšų poreikis melioracijos turto priežiūrai savivaldybėse beveik nepasikeitė, nors iš esmės keitėsi lėšų apskaičiavimo tvarka (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Lėšų poreikis melioracijos turto priežiūrai savivaldybėse 2010–2013 m.

Lėšų apskaičiavimo metodikos redakcijos galiojimas	Lėšų poreikio apskaičiavimas	Metai	Savivaldybių prašyta lėšų suma, tūkst. Lt
2006-06-18–2011-07-23	Pagal nusausingą ir drėkinamą žemės plotą savivaldybėje	2010	28 157
		2011	28 207
Nuo 2011-07-24	Pagal valdomų melioracijos statinių techninę būklę, darbų įkainius ir nustatytus prioritetus	2012	28 782
		2013	31 446*

*Savivaldybių patikslinta melioracijos turto priežiūrai reikalinga lėšų suma (buvo 28 792 tūkst. Lt).

Šaltinis – 2009–2011 m. ir 2012–2014 m. Melioracijos programos⁵⁸.

Auditautos savivaldybės nurodė, kad lėšų poreikį apskaičiuoja atsižvelgdamos į skiriamas valstybės biudžeto lėšas.

Lietuvos savivaldybių asociacijos duomenimis, valstybei priklausančio melioracijos turto priežiūrai, remontui ir atnaujinimui metinis savivaldybių lėšų poreikis yra apie 222 mln. Lt, iš jų savivaldybės per metus galėtų panaudoti apie 170 mln. Lt, t. y. lėšų poreikis yra apie šešis kartus didesnis nei kasmet savivaldybių prašoma lėšų suma.

⁵⁷ Žemės ūkio ministerija, planuodama lėšas 2012 metams, parengė 2012–2014 m. melioracijos programos projektą, kuriame preliminarai numatė savivaldybių lėšų melioracijos funkcijai vykdyti poreikį. Programos projektą ir jame numatytą lėšų melioracijos funkcijai vykdyti poreikį pateikė savivaldybės ir prašė patikslinti apskaičiuotas sumas. Auditautos savivaldybės Žemės ūkio ministerijos numatytų sumų netikslino.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-12-02 įsakymu Nr. 3D-650 patvirtinta 2009–2011 metų melioracijos programa. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-10-19 įsakymu Nr. 3D-772 patvirtinta 2012–2014 metų melioracijos programa.

Iki ekonominės krizės valstybei priklausančio melioracijos turto priežiūrai, remontui ir investicijoms iš valstybės biudžeto buvo skiriama apie tris kartus daugiau lėšų nei 2011, 2012, 2013 m.: 2007 m. skirta 70,3 mln. Lt, 2008 m. – 82,1 mln. Lt⁵⁹.

Žemės ūkio ministerija turi įvertinti ir apibendrinti iš savivaldybių gautą informaciją dėl lėšų poreikio melioracijos funkcijai atlikti apskaičiavimo⁶⁰. Tačiau Žemės ūkio ministerijos teigimu, atsižvelgiant į tai, kad nuo 2008 m. pradėjo mažėti iš valstybės biudžeto skiriamos lėšos melioracijos funkcijai vykdyti ir trūkstant lėšų visoms savivaldybėms, atskirų savivaldybių lėšų poreikis nebuvo vertinamas. Todėl buvo stengiamasi kiekvienai savivaldybei mažinti skiriamų lėšų kiekį proporcingai, išlaikant ankstesnį lėšų lygį.

Kadangi savivaldybės melioracijos funkcijai vykdyti prašo mažiau lėšų nei jų reikia valdomam melioracijos turtui tinkamai priežiūreiti, o Žemės ūkio ministerija nevertina savivaldybių pateikto lėšų poreikio, todėl nežinomas tikslus lėšų poreikis. Nežinant tikslaus lėšų poreikio negalima tinkamai planuoti melioracijos darbų ir skiriamas lėšas nukreipti ten, kur labiausiai jų reikia. Todėl, siekiant teisingai paskirstyti lėšas savivaldybėms melioracijos funkcijai vykdyti, Žemės ūkio ministerijai privalu žinoti tikslų šių lėšų poreikį.

2. AUDITUOTOS SAVIVALDYBĖS VYKDO NE VISUS MELIORACIJOS TURTO PRIEŽIŪROS REIKALAVIMUS

2.1. Savivaldybės apžiūri ne visą joms patikėtą valstybės melioracijos turtą

Savivaldybių melioracijos specialistai, priežiūredami valstybei priklausančią turtą, turi organizuoti melioracijos darbus ir statinių priežiūrą savivaldybėje⁶¹. Melioracijos techniniame reglamente „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“ nustatyta, kad savivaldybių melioracijos specialistai per metus turi apžiūrėti visus savivaldybės teritorijoje esančius ir patikėjimo teise valdomus antžeminius melioracijos statinius, drenažo žiotis ir požeminių drenažo rinktųvų trasas⁶², atlikti melioracijos statinių ir melioruotos žemės būklės patikrinimus, įvertinti melioracijos statinių techninę būklę⁶³.

Melioracijos statinių apžiūra svarbi, siekiant nustatyti ir nuolatos stebėti melioracijos statinių būklę ir jos pokyčius. Atsižvelgdamos į tai savivaldybės turi apskaičiuoti lėšų poreikį melioracijos sistemoms priežiūreiti ir rekonstruoti, planuoti šios srities politiką, valstybės biudžeto ir ES paramos lėšų panaudojimą.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2006-12-07, Nr. X-963, Lietuvos Respublikos 2008 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2007-12-06, Nr. X-1353.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-06-12 įsakymu Nr. 3D-240 patvirtinta Melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimo valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodika (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-06-12 įsakymo Nr. 3D-575 redakcija), 4 p.

⁶¹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-02-02 įsakymu Nr. 3D-44 patvirtinti Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsakingų už melioraciją, pavyzdiniai nuostatai, 4 p.

⁶² Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“, 13 p.

⁶³ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-02-02 įsakymu Nr. 3D-44 patvirtinti Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsakingų už melioraciją, pavyzdiniai nuostatai, 8.15 p.

Audito metu vertinome, ar savivaldybės melioracijos specialistai apžiūri ir įvertina viso savivaldybės teritorijoje nusausingo (melioruoto) drenažo žemės ploto, melioracijos griovių, hidrotechnikos statinių: tiltų, pralaidų, reguliatorių būklę.

Audito metu nustatyta, kad audituotų savivaldybių melioracijos specialistai, vykdydami melioracijos turto nuolatinės, sezoninės ir kasmetinės apžiūras, per metus apžiūri ir įvertina tik nedidelės dalies valdomų melioracijos statinių techninę būklę (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Melioracijos specialistų atliktos valdomo melioracijos turto apžiūros ir būklės įvertinimo dalis nuo viso valdomo melioracijos turto, 2011–2013 m.

Savivaldybės	Metai	Apžiūrėto ir įvertinto melioracijos turto dalis nuo viso valdomo turto, proc.				
		Nusausingo drenažo ploto	Magistralinių griovių	Hidrotechnikos statinių		
				Tiltų	Pralaidų	Regulatorių
Alytaus r.	2011	5,35	7,84	100	0,1	0
	2012	4,85	6,14	100	0,6	0
	2013	6,68	7,17	100	1,4	0
Pasvalio r.	2011	ND	ND	ND	ND	ND
	2012	ND	ND	ND	ND	ND
	2013	ND	ND	ND	ND	ND
Šilutės r.	2011	1,89	4,33	16,67	7,14	6,25
	2012	1,66	5,66	30,56	6,86	23,44
	2013	1,76	6,44	34,72	8,05	7,81
Vilkaviškio r.	2011	0,56	0,3	97,3	0,3	0
	2012	0,53	1,58	97,3	0	0
	2013	0,08	8,91	97,3	0	0

ND – nėra duomenų. Melioruotos žemės ir melioracijos statinių techninės būklės žurnalai, akiai 2011–2013 m. nepildyti. Duomenys kasmet suvedami į skaitmenines bylas, patikimai nustatyti apžiūrėtų sistemų ir statinių dalies negalima.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, audituotų savivaldybių melioracijos specialistai kasmet daugiausia dėmesio skiria tiltų apžiūrai ir jų būklės įvertinimui. Tačiau apžiūrima ir įvertinama būklė tik nedidelės dalies valdomų pralaidų ir reguliatorių. Nusausingos drenažo žemės apžiūrėta ir įvertinta mažiau kaip 7 proc., melioracijos griovių – mažiau kaip 9 proc. Neapžiūrėjus viso valdomo melioracijos turto, nežinoma esama jo būklė, negalima efektyviai planuoti melioracijos darbų ir jiems atlikti reikalingų lėšų.

Nėra apibendrintos informacijos apie visų savivaldybių melioracijos specialistų apžiūrėtų valdomų melioracijos statinių kiekį ir jų būklės įvertinimą. Kaip minėta 1.3 poskyryje, savivaldybėms nėra įpareigojimo šią informaciją perduoti VĮ Valstybės žemės fondui. Todėl, norint nustatyti savivaldybių melioracijos specialistų apžiūrėtų ir įvertintų melioracijos statinių apimtį, reikia kiekvienoje savivaldybėje nagrinėti melioracijos statinių būklės įvertinimo aktus.

Valstybės žemės fondo specialistų teigimu, Melioracijos techniniame reglamente „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“ numatytų apžiūrų reikalavimai yra siekiamybė, įvertinant tai, kad specialistų galimybės apžiūrėti melioracijos statinius priklauso nuo melioracijos specialistų skaičiaus savivaldybėje ir jų kvalifikacijos, turimo transporto ir kitų darbo priemonių.

Audituotos savivaldybės teigė, kad kiekvienais metais apžiūrėti ir įvertinti visų valdomų melioracijos statinių techninę būklę riboja darbų sezoniškumas, žmogiškųjų išteklių trūkumas.

Melioracijos funkcijai vykdyti savivaldybėse reikalingą darbuotojų skaičių pagal Žemės ūkio ministerijos parengtą metodiką⁶⁴ kasmet apskaičiuoja VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras ir šią informaciją pateikia Žemės ūkio ministerijai ir savivaldybėms. Žemės ūkio ministerija, remdamasi gauta informacija, apskaičiuoja lėšų poreikį darbo užmokesčiui⁶⁵, socialinio draudimo įmokoms bei kitoms išlaidoms⁶⁶ ir suderintą su Finansų ministerija lėšų sumą paskirsto savivaldybėms.

Atlikdami auditą nustatėme, kad savivaldybėms 2011–2013 m. buvo skirta apie 20 proc. mažiau lėšų, nei buvo apskaičiuota pagal Metodiką. Todėl savivaldybės patvirtino mažesnę melioracijos specialistų skaičių. ŽŪIKVC skaičiavimais, 2014 m. savivaldybėse turėtų dirbti 194,82 melioracijos specialisto. Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2014 m. pradžioje savivaldybėse dirbo 96 melioracijos specialistai. Tai yra viena iš pagrindinių priežasčių, atsakant į klausimą, kodėl savivaldybėse neapžiūrimas visas valstybei nuosavybės teise priklausantis melioracijos turtas. Nustatėme, kad melioracijos specialistams pavedama vykdyti ir su melioracija nesusijusias funkcijas.

Pavyzdys

Alytaus rajono savivaldybės melioracijos specialistai vykdo papildomas, su melioracija nesusijusias funkcijas, – atlieka žemės ūkio technikos technines apžiūras, dalyvauja komisijos medžiojamųjų gyvūnų padarytai žalai apskaičiuoti veikloje.

Nesant galimybės skirti pakankamai lėšų melioracijos specialistų darbo užmokesčiui ir su tuo susijusioms išlaidoms, reikėtų paspartinti valstybei priklausančio melioracijos turto perdavimą melioruotos žemės sklypų savininkams.

2.2. Pagrindiniai melioracijos statiniai prižiūrimi nepakankamai

Melioracijos grioviai yra pagrindinė melioracijos sistemos dalis, nuo kurios priklauso visos sistemos efektyvus veikimas. Grioviais nuvedamas vanduo nuo viso sausinamo ploto. Apaugę žolėmis, krūmais, medžiais grioviai blogiau nuveda vandenį, nes juose esanti augmenija trukdo vandeniui nutekėti, o griovio dugne greičiau kaupiasi sąnašos. Tokiuose grioviuose veisiasi bebrai, kurie užtvėnkia melioracijos griovius, t. y. neleidžia pašalinti perteklinio vandens iš dirbamų laukų. Siekiant, kad grioviai tinkamai pašalintų vandenį iš sausinamo ploto, melioracijos techniniame reglamente nustatyta⁶⁷, kad jų šlaitus ir pagriovius būtina kasmet šienauti.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-06-12 įsakymu Nr. 3D-240 patvirtinta Lėšų, skirtų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) žemės ūkio funkcijoms atlikti, apskaičiavimo metodika.

⁶⁵ Lėšų poreikis darbo užmokesčiui apskaičiuojamas remiantis dvejų praėjusių ir einamųjų metų pirmųjų ketvirčių vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio šalies ūkyje (be individualiųjų įmonių), kurį skelbia Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, vidurkiu. Tuo atveju, jei skaičiuojant ir teikiant lėšų poreikį Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės dar nėra paskelbęs einamųjų metų pirmojo ketvirčio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio, skaičiavimams imamas prieš taiėjusio ketvirčio vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokeskis šalies ūkyje (be individualiųjų įmonių). Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-06-12 įsakymu Nr. 3D-240 patvirtinta Lėšų, skirtų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) žemės ūkio funkcijoms atlikti, apskaičiavimo metodika, 2.2 p.

⁶⁶ Lėšų poreikis kitoms išlaidoms skaičiuojamas taikant 0,25 koeficientą nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio fondo. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-06-12 įsakymu Nr. 3D-240 patvirtinta Lėšų, skirtų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) žemės ūkio funkcijoms atlikti, apskaičiavimo metodika, 3 p.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“, 38 p.

1 pav. Melioracijos grioviai

Nesutvarkytas melioracijos griovys

Prižiūrėtas melioracijos griovys

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Audito metu vertinome, ar savivaldybių teritorijose esantys melioracijos magistralinių griovių šlaitai ir pagrioviai kasmet šienaujami.

Nustatyta, kad savivaldybės kasmet nušienauja apie 2 proc. visų valdomų melioracijos griovių, o vidutiniškai apie 12 savivaldybių griovių iš viso nešienauja (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Duomenys apie melioracijos griovių šienavimą savivaldybėse 2011–2013 m.

Duomenys	2011 m.	2012 m.	2013 m.
Šienautų griovių dalis nuo bendro melioracijos griovių kiekio, proc.	1,6	1,7	1,9
Savivaldybių, kuriose melioracijos grioviai nebuvo šienaujami, skaičius	13	10	12

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Septynios savivaldybės griovių nešienavo trejus metus.

Visose audituotose savivaldybėse 2011–2013 m. buvo šienaujama tik iki 5 proc. valdomų magistralinių melioracijos griovių (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Duomenys apie audituotų savivaldybių valdomų magistralinių griovių šienavimą 2011–2013 m.

Savivaldybės	Valdomų magistralinių griovių ilgis, km	Nušienautų magistralinių griovių dalis, proc.		
		2011 m.	2012 m.	2013 m.
Alytaus r.	903,2	4,6	2	2,8
Pasvalio r.	1 318,8	1,9	2	4
Šilutės r.	1 800,53	0	0	0
Vilkaviškio r.	1 126,65	0,76	0,76	0,76

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Nustatyta, kad audituotose savivaldybėse šienaujami tik tie melioracijos grioviai, kurie buvo sutvarkyti, įgyvendinus ES paramos lėšomis finansuojamus projektus, kadangi pagal šių projektų įgyvendinimo taisyklės paramos gavėjas įsipareigoja penkerius metus užtikrinti tinkamą objekto, kuriam suteikta parama, priežiūrą ir veikimą⁶⁸. Likę melioracijos grioviai iš esmės nešienaujami.

Pavyzdys

Alytaus rajono Punios seniūnijos melioracijos griovių, jų hidrotechninių statinių ir drenažo rinktų renovacijos projektas įgyvendintas, pasinaudojus ES parama pagal Lietuvos 2004–

⁶⁸ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007-10-31 įsakymu Nr. 3D-478 patvirtintos Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ veiklos srities „Žemės ūkio vandentvarka“ įgyvendinimo taisyklės, 28.10. p.

2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą. Paskutinį kartą šio projekto griovių priežiūros darbai į savivaldybės sudaromą melioracijos darbų programą įtraukti 2011 m., 2012–2014 m. programoje šie darbai nenumatyti, t. y. griovys nuo 2011 m. neprižiūrimas pagal nustatytus reikalavimus⁶⁹. Griovio būklė šiuo metu yra gera, tačiau jau pradeda želti krūmai. Jei griovys ir toliau bus nešienaujamas, jis apaugs krūmais ir medžiais, o jo būklė tik blogės.

Audituotų savivaldybių nuomone, kiekvienais metais visų magistralinių griovių šienavimas nėra būtinas. Tačiau kasmet nešienaujami melioracijos grioviai labai greit apauga krūmais ir medžiais, dugne kaupiasi sąnašos, užsikemša žiotys, todėl blogėja jų būklė. Vėliau griovius reikia remontuoti arba rekonstruoti, o šie darbai kainuoja brangiau nei šienavimas.

6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Romualda Masiulionienė

6-ojo audito departamento vyriausiasis valstybinis auditorius

Darius Tartėnas

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui,
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai,
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai,
Valstybės įmonei Valstybės žemės fondui,
Alytaus rajono savivaldybės administracijai,
Pasvalio rajono savivaldybės administracijai,
Šilutės rajono savivaldybės administracijai,
Vilkaviškio rajono savivaldybės administracijai.

Auditas atliktas, vykdant 2013-11-18 pavedimą Nr. P-60-15

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Darius Tartėnas (grupės vadovas)

Juozas Sedleckas

Birutė Perlė

⁶⁹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-04-16 įsakymu Nr. 3D-218 patvirtintas Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.12.01:2008 „Melioracijos statinių techninės priežiūros taisyklės“, 38 p.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybei priklausančio
melioracijos turto naudojimas“
1 priedas

Audito procedūros ir metodai

Audito subjektai:

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija. Formuoja valstybės politiką melioracijos ir melioracijos investicijų srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šios valstybės politikos įgyvendinimą.
- Valstybės įmonė Valstybės žemės fondas. Tvarko melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitą ir kadastrą, atlieka melioracijos darbų ir melioracijos statinių naudojimo valstybinę priežiūrą.
- Alytaus, Pasvalio, Šilutės ir Vilkaviškio rajonų savivaldybės. Patikėjimo teise valdo ir naudoja valstybei priklausančius melioracijos statinius.

Savivaldybių atrankos kriterijai: žemės našumo balo padidėjimas dėl žemės sausinimo (didžiausias ir mažiausias); mokslininkų rekomendacijos dėl melioracijos sistemų remonto ir rekonstrukcijos tikslingumo (tiksliausia ir netikslingiausia); sausinamos žemės plotas savivaldybėje (didžiausias ir mažiausias); melioracijos statinių – magistralinių griovių būklė savivaldybės teritorijoje (geriausia ir blogiausia); savivaldybės, kurioms melioracijos funkcijai įgyvendinti skirta 30 proc. daugiau lėšų nei kitoms savivaldybėms; savivaldybės, kurios pasinaudojo ES finansine parama melioracijos statinių priežiūrai, remontui, rekonstrukcijai (daugiausia); suremontuotų ir rekonstruotų melioracijos statinių – magistralinių griovių dalis lyginant su savivaldybės teritorijoje esančių šių griovių bendru ilgiu (didžiausia ir mažiausia).

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai, procedūros ir informacijos šaltiniai:

Audito metu nagrinėjome:

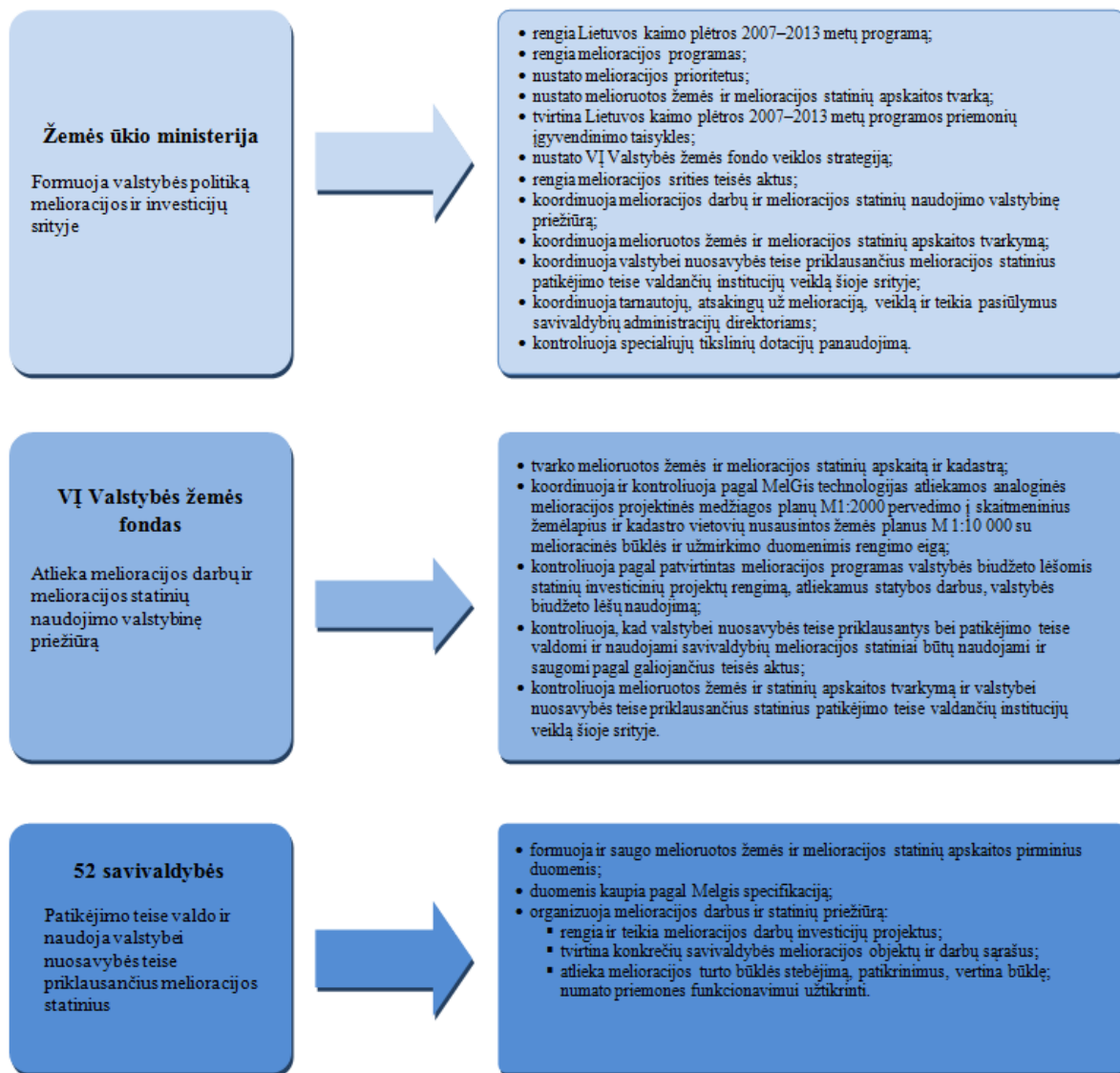
- institucijų funkcijas ir veiklą melioracijos srityje reglamentuojančius teisės aktus;
- VĮ Valstybės žemės fondo 2011–2013 m. Melioracijos valstybinės priežiūros ataskaitas, patikrinimų pažymas ir aktus; 2011–2013 m. informaciją apie atliktus melioracijos ir polderių eksploatavimo darbus iš biudžeto lėšų, skirtų savivaldybėms; informacinius leidinius „Melioruota žemė ir melioracijos statiniai“;
- Audituotų savivaldybių 2011–2013 m. melioracijos darbų, finansuojamų valstybės lėšomis, programas, 2011 ir 2012 m. investicinius projektus. Techninius projektus, techninės priežiūros žurnalus, patikrinimų aktus, atliktų darbų aktus. 2011–2013 m. Melioracijos griovių techninės būklės įvertinimo aktus, Melioracijos statinių grioviuose techninės būklės įvertinimo aktus, Drenažo sistemos ir jų elementų techninės būklės vertinimo aktus, Statinio apžiūros aktus, skaitmenines bylas MelGIS;
- VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro informaciją apie 2011–2014 m. apskaičiuotą valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) žemės ūkio funkcijoms atlikti savivaldybėse reikalingą sąlyginį darbuotojų skaičių;

- Nacionalinės mokėjimo agentūros informaciją apie vykdytus ES paramos lėšomis finansuojamus melioracijos projektus;
- mokslininkų tyrimus ir straipsnius aktualiomis melioracijai temomis.

Audito įrodymai buvo surinkti naudojant dokumentų peržiūros, apklausos ir pokalbio metodus. Surinktus įrodymus vertinome naudodami skaičiavimo, situacijos ir palyginamosios analizės metodus.

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybei priklausančio
melioracijos turto naudojimas“
2 priedas

Institucijų, atsakingų už valstybei priklausančio melioracijos turto
naudojimą ir priežiūrą, funkcijos

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybei priklausančio
melioracijos turto naudojimas“
3 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant įgyvendinti Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatytą melioracijos turto pertvarką ir mažinti valstybei melioracijos turto priežiūros našta, parengti priemonių planą, kaip bus privatizuojamas valstybei nuosavybės teise priklausantis melioracijos turtas	Žemės ūkio ministerija	Parengti ir patvirtinti veiksmų planą dėl likusio valstybės nuosavybėje melioracijos turto (drenažo rinktuvų, griovių, polderių, tvenkinių hidrotechninių statinių, vandens pralaidų, tiltų ir kt.) privatizavimo.	2015 m. birželio 30 d.
2.	Nustatyti kontrolės priemones, užtikrinančias Melioracijos programos rengimą pagal Strateginio planavimo metodikos nuostatas.		Užtikrinti, kad Melioracijos programa atitiktų Strateginio planavimo metodikos reikalavimus ir būtų derinama ministerijos darbo reglamento nustatyta tvarka.	2014 m. gruodžio 31 d.
3.	Užtikrinti, kad būtų baigta kurti grafinė melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų bazė. Tai padės efektyviau formuoti valstybės politiką melioracijos srityje ir leis efektyviau naudoti skiriamas lėšas.		Parengti ir patvirtinti veiksmų planą, kuris padės užbaigti iki galo melioracijos grafinę duomenų bazę.	2015 m. birželio 30 d.
4.	Siekiant, kad būtų nustatytas tikslus lėšų, reikalingų valstybei nuosavybės teise priklausančio melioracijos turto tinkamai priežiūrai, poreikis, užtikrinti, kad savivaldybės nurodytų lėšų poreikį melioracijos funkcijai vykdyti pagal žemės ūkio ministro patvirtintą Melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimo valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodiką.		Ministerija raštu įspėja savivaldybes, kad paraiškos melioracijos darbų finansavimui bus priimamos tik apskaičiuotos pagal 2013 m. kovo 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-211 „Dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir melioracijos sistemų naudojimo, būklės vertinimo ir melioracijos darbų finansavimo taisyklių patvirtinimo“ nustatytą tvarką. Priešingu atveju paraiškos finansavimui nebus priimamos.	2015 m. birželio 30 d.

Atstovai ryšiams, atsakingi už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:
Žemės ūkio ministerijos Žemės ir išteklių politikos departamento Išteklių, melioracijos ir biokuro skyriaus vedėjas Vaidas Vitukynas, tel. 8 (5) 239 1245, el. paštas: vaidas.vitukynas@zum.lt